

Ukázky:

Četl jsem o šachu krásnou maximu: že je jako oceán. Komár z něj může pít a slon se v něm může koupat... vymýšlel jsem, kam bych v tom rozpětí zařadil sám sebe, a celkem se mi zdála kapybara. Nebo hrošík liberijský. Zkrátka menší otesánek, nenápadný, líný.

Musím být v šachu někým víc, když o něm píšu? Víte, ono i psaní je jako oceán; mlok se do něj může vymočit... ne, nemusím být zas až tolik vtipný. Ať si však vyberu jakékoli téma, dřív nebo později se ocitnu před otázkou:

„Co chci vlastně říct? A proč?“

Co chci říct? Třeba se dozvím na konci, co jsem chtěl říct; až zjistím, že jsem to neřekl. Zpočátku jde všechno snadno: píšete a věty vám naskakují samy. Defilují přátelé, radosti, zklamání, bývalí přátelé. Souhvězdí. Cesty a historky.

Vybavuje se místopis pražských šachových klubů, i těch menších. Bylo mi patnáct a v pátek večer jsem na devátou odcházel z domova, sedl na dvaadvacítku, do klubovny v Jugoslávské se vcházelo dolů po třech schodech, přímo z ulice do cigaretového kouře... rádi vás tam viděli a vy jste rádi viděli je.

Každý vzpomínáme na jiná místa, jiné klubovny... honosné, prosklené, nebo zas malé a útulné. Zářící do noci. Velmistr Bagirov si vybavuje Přímořský bulvár v Baku, to by se mi taky líbilo. Cestou na šachy zaskočit s kamarády do moře...

Moře! Věřte mi, nic k šachu nepatří tak jako moře; dvakrát jsem byl na šachovém festivalu v Pule, poloostrov s hotelem Brioni se dá obejít, já nevím, asi za půl hodiny, připadal jsem si na té cestě jako na pouti k nebeské bráně. Po levé ruce se vlny mazlily se skalami (nebo se o ně hlasitě tříštily), po pravé ruce seděli před každou chatičkou zoufalci, tolik nám podobní, hráli, smáli se a hádali se a hráli, mlátili do šachových hodin... člověk by ten poloostrov obcházel donekonečna.

„Jsi tolik krásný, prodli jen.“ Faust.

Fotka: stůl se šachovnicí u velkého okna, rozsvícená lampička nad ním, figurky v základním postavení, za oknem přístav, široká šedá hladina, na vodě nachystané štaflы pro uvázání člunů, jako taxíky mají. Štaflы s taxíky ale nevypadají takhle pěkně. Myslím je fotka z Reykjavíku.

Mám v šuplíku literární synopsi o šestnáctileté pouti maratoncově. Je mu dvaadvacet, běží na olympiádě, vede, je už na stadionu a soupeř jej dohání, ale rozestup je příliš veliký... našemu borci vstoupí do cesty, nešťastnou náhodou, atletka nebo pořadatel, skoro ho srazí, po dvačtyřiceti kilometrech běhu to není neuvěřitelné, soupeř se blíží, drama vrcholí, ale náš maratonec se na poslední chvíli vzchopí a vítězství uhájí. Samozřejmě je otázka, jak by soupeři takové vítězství chutnalo... triumf někdy vychází zároveň sladký i hořký.

Nicméně: oklepe se, maratonec, za čtyři roky vyhraje podruhé, pak potřetí, následují ho mladí, český maraton začíná vládnout světu, navzdory Afričanům a nadmořským výškám a všelijakým rostlinám, světový tisk se zalyká obdivem a český pýchou, v českém hnojníku však úspěchy rodí hlavně závist a intriky, po čtvrté olympiádě, zcela triumfální, maratonec cítí, že lepší už to nebude, nemůže být, nikdy už nepřemůže sám sebe, takže co: odejít na vrcholu, nebo čekat na první porážku, kterou dlouholetý vladař následníkům po každé tak trochu dluží?

Jenže český bafuňářský hnojník maratonce o své vůli vyřadí z repre, sebere mu jeho rozhodnutí, sebere mu právo na ně! Mnohokrát jsem přímo viděl, jak bafuňářům nejde o slávu maratonu, šachu, fotbalu, sportovního tance... není pro ně důležité, aby sporty sbíraly laury. Ale aby oni těm sportům veleli.

Takže vyřadili. Tady by se asi našel i Medvídek Pú. A chtěl ještě jednou, naposled, českému hnojníku předvést, kdo byl, stále je, na jaké trati běhá. – Občanem Nového Zélandu? Běží v černém dresu poslední závod, na stadion vbíhá druhý, soupeře dohání, ale

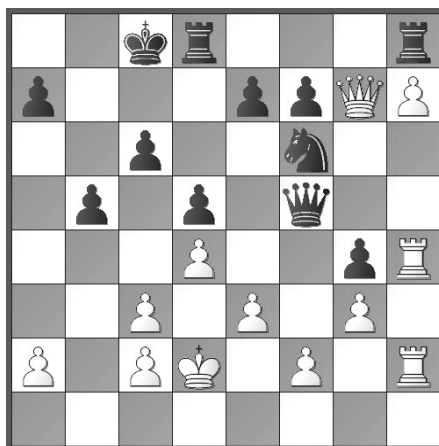
rozestup příliš, když vtom atletka nebo pořadatel vstoupí do dráhy, vedoucího závodníka srazí... oběhneme a zvítězíme pro novou vlast, nebo zastavíme a pomůžeme mu na nohy?

Je to vážně jen synopse. Metafora. Metafora je pokaždé přibližná, přiměje k zamyšlení jen bláznů, sirotky a poutníky... povím vám radši přímo ze života, co znamená naposledy vyhrát.

Poslední živou partii jsem vyhrál v centru pro bezdomovce. Před časem v Benešově jeden umrzl a město se začalo starat: nastartovalo projekt noclehárny, potřebovalo lidi na noční služby... sloužil jsem, staral se. Vydal jsem pak o bezdomovcích knížku. Nebyl to domov, co jsme jim mohli poskytnout, jen menší oáza klidu; nemyslete, ono to vůbec není málo.

Můj soupeř byl přemýšlivý amatér a prohrál všechny partie, které jsme spolu hráli. – Ale vyhrát nebo prohrát, na tom v centru nesešlo; spíš že v místnosti bylo teplo, i když za okny mráz... voskované plátno, lakované figurky, dotýkat se jich mělo svůj půvab. Myslím fyzický kontakt s dřevjaškami.

(Hrávám šachy s dvouletým vnoučkem a s ním už vůbec nejde o nic jiného: jen brát figurky do ruky, někam je stavět, dělat z nich hromádky a povídat o nich... střelci on říká „pif pif“.)

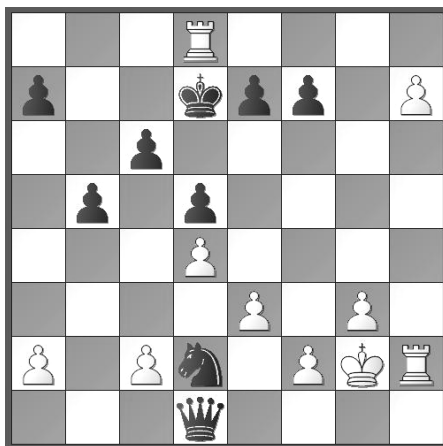


56...Je4+ 57.Ke1 Jxc3 (57...Jg5) 58.Vxg4 Df3 59.Kf1 Jd1 60.Ke1 Jb2 61.Kf1 Dd1+ 62.Kg2 Jc4 63.Dxh8 Vxh8 64.Vg8+ Kd7 65.Vxh8

Jd2 66.Vd8+...

Hráli jsme. Měl jsem původně jezdce navíc, ale partii jsme patlali bez ohledu na materiál. Jistě, žádný koncert mistrů... co byste taky chtěli od emeritního a od bezdomovce?

Zas na druhou stranu: možná byste docela valili oči, kdybych vás vzal večer mezi moje klienty, vy se s obavami rozhlíželi kolem a najednou spatřili na stole tohle:



Poslední moje živá partie. Máte-li náladu, zkuste chvíli analyzovat; užijete si, ne že ne.

Vypustil jsem je, broučky moje, ráno z noclehárny, uklidil po nich, šel na vlak. Myslel jsem na ně, jak budou ve sněhu trávit celý den. Ještě horké kakao, než vlezu do pelechu... a tenhle fragment jsem si zapsal. Jen tak, pro případ.

Jak se šachy v našich životech objevily? Nebo spíš: proč v nich tak pevně utkvěly? Na tu otázku našla by se spousta odpovědí; ale pokládáme si ji vůbec?

Někdy nejsou ani trochu důležité; ano, to jsme právě probrali.

Knížku lze objednat na zdejším e-shopu nebo přímo u autora na michmates@seznam.cz